

H-1552 / SERMO
PREDICAT EN LA
IGLESIA CATHREDAL
DE GERONA, EN LES EXEQVIES
fetes à la Magestat Catholica del Rey Don Phelip
Tercer nostre Senyor, lo dia 12. de
Maig 1621.

*Per Vicent Garcia Prebte, Rector de Vallfogona, secretari del molt
Illustre y Reuerendissim Senyor Don Pedro de Mon-
cada, Bisbe de Gerona.*

DIRIGIT A DON FRANCISCO
de Moncada, Comte de Osona.

EN BARCELONA

Per Hierony Margarit, Any M. DC. XXII

S E R M O
PREDICAT EN LA
IGLESIA CATHREDAL
DE GERONA, EN LES EXEQVIES
fetes à la Magestat Catholica del Rey Don Phelip
Terçer nostre Senyor, lo dia 12. de

Maig 1621.

*Per Vicent Garcia Preuere, Reçtor de Vallfogona, secretari del molt
Illustre y Reuerendissim Senyor Don Pedro de Mon-
cada, Bisbe de Gerona.*

DIRIGIT A DON FRANCISCO
de Moncada, Comte de Osona.

EN BARCELONA.

Per Hierony Margarit, Any M. DC. XXII.

APPROVACIO.

PER commissio del Illustrre y molt Reuerent senyor Baldri Vergonyos, Ardiaca de Ampurda, y Canonge de la Seu de Gerona, Vic. Gen. y Offic. per lo molt Illust. y Reuerent senyor don Bernat de Cardona, Ardiaca major, y Canonge de la Seu de Gerona, portant veus de Bisbe Sede Episcopali vacante, he vist, y ab molt gust legit lo present sermo, q̄ en las obsequias de la Magestat Catholica del Rey nostre Senyor, Philip Tercer, que sia en gloria, predicà en dita Iglesia lo senyor Vicent Garcia, Rector de Vallfogona, secretari del Illustrissim y Reuerendissim Don Pedro de Moncada quondam Bisbe de Gerona mi Senyor, y en ell á mes de que no conte cosa contra nostra santa e Catholica y bons costums, he aduertit la erudicio, doctrina, y vniuersalitat de historia, Diuina y humana del Autor, per raho de les quals calitats, y per la satisfactio tant gran, que se yo dit mon Senyor Illustrissim tenia del Autor: ab molta raho desijaua posarlo en lloch eminent, proporcionat a ses parts, y millorarlo. Y perque es molt just que tot lo mon se aprofite de la doctrina en ell contenguda, y sapia las virtuts raras y heroycas de tan gran Princep, y Monarca, so de parer se imprimisca, perque sera tambe cumplir ab lo desig de dit mon Senyor Bisbe, que se yo tenia manat al Autor lo imprimis, y dedica al Senyor Compte de Osona, germà de sa Illustrissima. En fe de lo qual fas la present de ma propria a 3. de Ianer 1622.

*Fr. Miquel Font Mestre en Teol.
del Orde de Predicadors.*

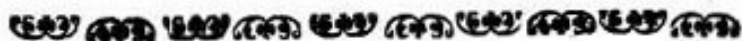
*Visa approbatione supra dicta tantorum Religiosorum, &
Doctorum cōcedimus licentiam imprimendi supradictam
concessionem, die & anno vt supra.*

B. Vergonyos Vic. Gen. & Offi.

APPROVACIO.

PER commissio del Illustrre y molt Reuerent senyor Baldiri Verganyos, Ardiaca de Ampurda, y Canonge de la Seu de Gerona, Vicari General y Official per lo molt Illustrre, y molt Reuerent senyor don Bernat de Cardona, portant veus de Bisbe en lo present Bisbat Sede Episcopali vacante, he vist lo present Sermo que lo senyor Vicens Garcia, Rector de Vallfogona, y secretari del Reuerendissim Senyor don Pedro de Moncada quondam, Bisbe de Gerona, predicà en les honres que la Iglesia, y Ciutat de Gerona, feu en la mort de la Catholica Magestat del Rey nostre Senyor Phelip Tercer, y sobte no contenir cosa alguna contraria a la pureza de nostra santa Fe, y encezeza de bons costums, y per contenir molta y molt profitosa doctrina, illustrada ab Scriptura, testimoni de sants Pares, y recondita Theologia, diuina y humana, y tot proposat ab galant llenguatge, terme y disposicio, digne del ingeni del Autor, per lo qual com me fou de singular gust oyrlu predicar, me es estat de molt major llegirlo escrit, y lo mateix pens tindra qual senol persona quel lige, y ab lo gust pora acompanyar lo profit que de tant illustres exemples com en ell se conte, de la vida santa de nostre sant Rey (que aquest nome se li den donar, sens encariment ni lisonja) sens falta traure, per ser gran la suau y voluntaria força que les accions de virtut de Princeps tan grans fan a les voluntats dels qui nou son, y major a las de sos vassalls. Per lo qual iudic sera cosa profitosa y gustosa que lo dit Sermo se estampe, y publique. Gerona. 4. Ianer 1622.

Francesch de Caspe Theol. de la
Compañia de Iesus, y Rector del
Collegi de S. Martí Casosta.

APPROVACIO.

A Quest Sermo en les honres del Rey nostre Senyor que sia en gloria, que predicà en la Seu de Girona lo senyor Vicent Garcia, Rector de Vallfogona, es de tanta erudicio, que merex veure la llum per la impressio, pera que gozen dell, los que no tingueren ventura de oyrlu quant se predicà, y axi podra ab seguretad donar llicencia pera que se imprimisca y publique, mō Senyor Reuerendissim Bisbe de Barcelona, per commissio del qual lo he vist, y gustat dell. En testimoni escrigui la present aprouacio de ma mia en santa Catherina de Barcelona, 7. dies Abril 1622.

Fra Thomas Roca.

Sentis Officialis.

A DON

A DON FRANCESCH
DE MONCADA, COMTE DE
Osona, heren de la casa de
Moncada, &c.

ER a assegurar se Don Pedro de Moncada, mon senyor, Bisbe de Gerona, que Deute en sa gloria, de que fos tot dol en sa Cathredal, lo dia que celebraren en ella les exequies de la Magestat del Rey nostre senyor, me manà sa Senyoria que ocupas lo pulpit, cert de que ni ab flors de sentencies, ni ab llums de oracio excediria los llimits de la tristesa de aquell dia, qui sols en una aldea, ab terme humil, tenia costum de exercitar lo ofici de la predicacio: sab Deu que sempre pinsi, que aquell curt y mal llimat discurs hauia de sepultarse, junt ab les funeraries a les quals seruiue. Pero lo gran Prelat, uehent que sonch tant lo numero de la gent que acudi a la Seu aquell dia, que nos compati lo silenci ab tanta multitut, me manà quel tragues à llum, consagrat al nom de V. S. pera que vniuersalment tots fos feligresos se aprofitassen de vn tan gran desengany: y a mi me cabes aque lla espiritual medra, que nota lo diuino Crisostom en la hom. 45. sobrel Genesis. Quanto plures verbi participes & concionis, tanto plus concionantis accedit substantiæ. Y ab ser tan gran la força de veurem manat per qui podie ferbo, me retiri lo possible de aque lta empresa, temeros de que lo sermo que aquell dia per lo gran concurs de la gent, estigue subjecte, à desafossego y murmuri, exint en publich nos ves exposat à murmuracio. Mes com estos dies passats, que per gran desgracia nostra son estats los vltims de aquella vida, que era exemple singular de tots los Prelats, me tornas à manar sa S. Illma lo mateix: ya ocupat lo cor de vn tendre sentiment, obee scb à voluntat de mon Senyor defunt, y en son nom ofere scb à V. S. aque lta humil obra, ab seguretad de que la tin-

drà V. S. en estima, no tant per ser cosa mia, quant per lo qui com à senyor de mes acciōs ha disposat de ella, y per dedicarseli à V. S. en nom de un germa, que tant lo amava, la mort del qual es estada tal, y tant conforme, a sa exemplar y santa vida, que sola esta consideracio li pot à V. S. servir de consolacio en tan grã perdua. Per que mirat sens passio, no apar que ve à compte lo senüment de una mort que es estada ocaſio de tanta gloria, com se pot creure q̄ goſa aquella anima pura. Nos dolendi magis, gos dir ab lo gran Doctor Hieronym, qui quotidie ſtamus in prælio, accipimus vulnera, & de otioſo verbo reddituri ſumus rationē: ille iam ſecurus & victor te aspicit de excelſo, & fauet laboranti, noſaltres ſom los deſdichats, que falts de tal exemple y amparo, reſtam ſubjectes a les miseries y perills deſta vida. Pero aquell Prelat ſant, ſecurus & victor te aspicit de excelſo, deſde la cadira de gloria que goſa, mira à V. S. y à ſa nobiliſſima caſa, ab vlls amorosos, y ab ſa interceſſio ſanta, fauet laboranti, ajuda al Marques de Aytona mi ſenyor, en les altes ocupacions de ſa Excelencia, y ajudara à V. S. en les que esta eſperant tota esta corona, que empleara lo Rey noſtre ſenyor, les grans parts de V. S. en la illuſtre perſona, del qual ab molta rabo aqueſt Principat estima y venera, à la ſanch y deſcendencia de aquell heroe inſigne, primer aſcendent de la nobiliſſima caſa de V. S. en Cathalunya, lo gran Dapifer de Moncada, que de la illuſtriſſima de Batierra, cerca dels anys 724. vingue à capitanejar als Chriſtians retirats en los Pyreus, de à bon bax à ayutat de Pipino Rey de França, y acometent al Moro en la campanya retirant lo, ſe fortificà en ella, y donà felice principi à noſtra conquiſta. De aci nax, que la prosperitat, la dicba, y augment de la inſigne caſa de Moncada, es interes comu de Cathalunya, la qual mira cifrat y reſumit lo mes acendrat y pur de ſa nobleſa, en la illuſtriſſima perſona de V. S. à qui noſtre Senyor guarde, y en ſon amor y gracia prospere. Gerona y Ianer 5. de 1622.

De V. S. Capella y crist
 Vicent Garcia Preuere,
 y Reçtor de Vallfogona.

SERMO

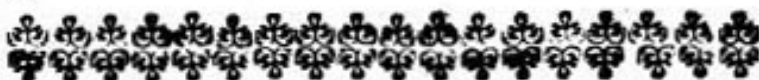
S E R M O

PREDICAT EN LA
Y G L E S I A C A T H E D R A L D E
G e r o n a , e n l e s e x e q u i e s f e t e s a l a M a g e s t a t C a -
t h o l i c a d e l R e y D o n P h e l i p I I I .
n o s t r e S e n y o r .

Videó vestigia virorum, mulierum, & infantium,
Dan. cap. 14.

PRES que lo Rey de Babilonia, ab consell y traça de Daniel, manà llançar vna capa de cendra sobre lo pauiment del temple del idol Bel, y ab son Real sagell tanca la porta, tornà alla en lo altre dia, y descubrint per lo trapig y rastre, al secret per ahont los falsos sacerdots entrauen de nit, à deuorar y consumir les mal empleades ofertes; ple de admiracio, ò ya sens ella desengañat, digue, *Videó*. &c. veig rastres, normes, y senyals, per los quals conech que passaren per allí, homens, dones, y minyons. Aquestes matexes paraules me ha paregut acomodat en mes alt sentit, a la confusa Babilonia de nostra hera, en lo dia del major desengany quens pot donar lo monsqunt al major Monarca que regnaua en ell contemplam en aquex funebre apañato, rendit a la mort. Pera parlar de la qual es menester vida, y no vida com se vulla, sino vida de gracia. Aquesta alcançarem posant per intercessora a la Reyna dels Angels, dient *Aue Maria, &c.*

Video vestigia virorum, mulierum, & infantium.
 Dan. loc. citat.

S Alomo, aquell Rey tan saui, que campeja, y brilla mes en son subjeete, lo saber, que la dignitat Real: en lo primer llibre de sos Cantichs, en figura de vn aficionat amant, ab aquest defultat, y extraordinari modo de dir, parla ab la Esposa: *Si ignoras te, ò pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi posti vestigia gregum tuorum.* Si es que not conexas, ò dona la mes gentil y graciosa de quantes hi ha, hix fora, y ves tras de les normes, y rastre de tos ramats. Paraules son estes altissimes, y que transcendexen al sentir literal, perque, que te que veure pera conexasse, seguir los senyals y rastres dels ramats. Sens dubte aquesta bella dona es la anima nostra, bella perque hisque de la ma del Creador, neta y pura, si per gran desgracia nos fos afeada ab lo peccat. Axi que, *Si ignoras te, &c.* es dir, si estas cuberta, ò anima, del nuuol espes de aquella ignorancia, que es causa del peccat, en quant es priuacio de la sciencia que perfectiona a la raho; la qual a no estar obfuscada no permetria, acte tan mal, *Si ignoras te*, si vius a les fosques, *egredere*, hix fora del peccat, allunyat vn poch del vici, ajudat, acompanya a la diuina gracia, que mentres estigues embolicada en ta desventura no tens remey de conexasla. En lo segon llibre de anima diu Aristotil, que, *Sensibile positum supra sensum nullam facit sensationem.* Si yom abrigue com a bena als vlls vna tela de pintura, no ting remey de veure la varietat dels colors, la viueta de les figures la passositat dels desnusos, lo artifici dels escorços, la bellea dels paysos, ni les demes primors que alli ha cifrat lo art. Conue, si vull gozar tot aço, apartar lo llenç a deguda proporcio.

D. Tho. 1. 2

En tant que Dauid tingue reconcentrat en sa anima al peccat, nol conegue; ve lo Propheta Nathan, y apartal vn poch de de Dauid, y vistne a vna tercera persona, ab aquella parabola del rich, y del pobre; y en lo punt conex Dauid fa fealdad. De la mateixa traça vsa Salomo, *Si ignoras te, ò pulcherrima inter mulieres egredere*, hix, hix ab la consideracio de ton miserable estar,

sí not cõhexes anima, vn temps agraciada y bella, *egredere*, hix,
 mira, y contempla la gloria humana, y la vanitat de tot lo quet
 te tan fora de tu, y tan distreta, y vcuras, que *transit quasi v'so no-*
cturna, com a fantasma desàparex, com a sombra volen sos
 bens, y com a somnis passen los gusts, los aparatos, y grande- 1ob.
 zes. *Egredere*, hix homo *domit*, nos diga de tu que estas, *Sicut*
dormiens in medio mari, mira la tempestat de que estas rodejat, Pron. 23.
 mira les ones fins als nuuols, mira los vents furiosos, y desfets, mi-
 ra la mar alterada, mira q̄ no sols se atreuex a barcas ordinaries,
 mira poch's dies ha arrebatat desdel timo q̄ governaua en la in-
 contrastable Nau de Pere, al gran Pilot Paulo Quint, mira vuy
 rompuda y llançada al traucs, a la Nau mes grossa, a la mes be-
 lla de quantes sulcauen lo mar del mon. Mira a Phelip Tercer
 senyor de tants Regnes, obehit de tantes nacions, lo qui tenia
 empadronades, y subjectes a son domini, tantes, y tan remotes
 prouincies, vassall de la mort, conuertit en vn cabas de terra,
 lo qui era senyor de tanta part de la terra. Lo pera quis textien
 les sedes, pera quis filauen les olandes, y sinabates, pera quis in-
 uentauen noues mostres de brocats en Italia, pera quis pescauen
 les perles en lo mar del Sur, pera quis cauauen les mines
 en Chile, ya vuy se contenta ab vna purpura funebre, ya esta re-
 duyt y enclaustrat en vna sepultura. Aquest es lo llimit que Deu
 ha posat al mar de aquesta vida, en aquest arenal se rompen les
 sues ones, per mes vnflades que sien, los caualls desbocats dels
 humans apetits, assi paren sa carrera. Assi arriben tyares, cor-
 ones, capellos, mitres, gorres, y caperuces, capes de gorgaran, y de
 pastor, que y gualment sen entra la mort per los palaus de mar-
 bre, y jaspe, y cabanes de fanch, y rames. No valen contra fes ar-
 mes lo eitat ni la nobleza, la riqueza, ni la dignitat. Nos recor-
 den de les armes de aquell gran gigantàs, aquella torra de carn,
 lo desàforat Goliath, la fortaleza de les quals ab tant cuydado
 pondera la sagrada Escritura en lo primer llibre dels Reys, 1. Reg. 17.
 les greues forts, lo peto açerat, les cuyraces esquamades, lo al-
 met y morrio fortissim, y la llança com vna entena; y armat ai-
 xi de cap a peus, nos pogue cubrir tant, que no restas descubert
 per al colp de la mort, y fona de Dauid, moguda y bracejada,
 de la poderosa virtut de Deu, que te sa fona ab que tira y llança
 calamitats, malalties, ansies, dolors, y morts, y les emboca dretes
 y certes per les cases Reals, fins a les mies retretes alcoues dels
 Princeps; no la detenen cancells, passa no sols les vidrieres y fi-
 neïtres

nestres encerrades, pero les portes mes guarnides, y forrades de llaines; no li impedex la guarda la entrada, no lay defenen los archers, no lay regateja lo qui esta a la porta, que a pesar de quantes preuencions hi ha, tot ho cala, y penetra. Y gosare dir, que te mes pla lo cami, mes vberta la porta, en les cases dels Reys, y Princesps, la mort. Proüeu ab *Deus*, *Ego dixi dñi istis & si ñ excelsi unius, vos autem sicut homines veri quini, sicut unus de Principibus cadetis*. Yo, diu lo Real Propheta, quant pose los vills en les riqueses, en lo faulto y autoritat, y en lo regalo dels princeps del mon, quant veig de la manera ques fracten ys seruexē, quant los mire tan estimats, y temuts de la altra gent, dich entre mi: *dñi istis vos, volátrés alguns Deus immortals deuen ser*, no es possible que hajen de morir estos homens, ò *ajmanco* que ells hi pensen. Pero quant entro mes adintre, y corrent la cortina de la pompa exterior, considero sa condicio, y naturaleza, ses flaqueses y miserias; y que aras quexen del cap, ara del cor, ara de la cama, que gemeguen y suspiren com yo, mude de parer y dich: *Nos en consistunt homines mortemini*, en si que volátrés sou homens, ni mes ni manco quels altres, fets del mateix pilot de fanch que los dentes, y com a fals haueu de morir forçosament, y caureu, y fereu polats de dalt terra, *Sicut unus de Principibus*, com vn dels Princeps. Estranya manera de dir, com si los Princeps fossen mes mortals que los altres homens. Si percort axo vol dir lo Propheta, y diu molt gran vesitat, perque los Princeps, y senyors del mon, son de si mes delicats, y per la major part mes defordenats y mes amichs de fer a sa voluntat. Son mes mal sufrits, ni tenen quil's vaja a la ma, y axi mes facilment se enmalaltexen, y ab mes difficultat curens; que ni encara los Metges, en lo que toca a sa salut los gosari dir la veritat; estan més subjectes a cuydados, y enuigs; que son vna llima sorda que els acaba la vida. Pux *sicut unus de Principibus cadetis*, miren com te la mort mes facil la entrada en les cases dels Princeps.

En conformitat de aço lo mateix Propheta en lo Psalm 104. referint la plaga de les ranes de Egypte, aduertex que entraren en los retrets, y mes guardats apolentos Reals, *Et dedit terra eorum ranas, & penetrabilibus Regum ipsorum*. Sobre exi aquella terra de ranas; y ahon hi pensen? en les baces, en los rechs? no percort, *Et penetrabilibus Regum ipsorum*, en los lloch's mes referuats pera regalo y custodia de les persones Reals, alli ahon abans no tenia entrada vn mosquit, bulli de ranes. Que no estan segurs los Reys en los

en sos retrerts, de la trayció de la mort. Nols apar que la mort es traydora? No seria traydor aquell qui digues: muyral Rey y l mata? Pux vels aci que la mort quant tots deyen vilca Phelip, quant se multiplicauen pregaries per sa salut, hix ab son arch y fleches la inexorable, y diu, muyra Phelip, muyral Rey, que per mes Rey que sia ha de éntar, quant a aço, en lo compte del mes defcalç, y pobre.

Ben prouat tinch que la mort es traydora, pux se atreuex a fer rir ab mortal flecha al cor del Rey. Prouare axi matex com porta arch y fleches, la mort. Digau lo Real Phropheta en lo Píalm 7. *Gladium suum vibravit, arcum suum tendit & parauit illum, & in coparauit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.* Te lo Senyor armes pera ferir y matar, pera de prop espasa, pera de lluny arch. Espasa per als vells que estan vélhins a la mort, arch pera alcançar als jouens qui pensen estarne lluny. *Sagittas suas ardentibus effecit*, les fagetes feu, diu Genebrardo, *ardentibus*, pera enderrocax ab elles als quis abraßen en lo foch de ses passions, *ardentibus*, per als qui la fanch los bull en les venes, per als qui tenen força en los braços, y lleugerelá en les cames. *Sagittas suas ardentibus effecit*. Que no li ve de nou a la mort, matar als jouens, ans be lo primer colp que feu en lo mon, fonch en Abel, que era lo mes joue de quants viuien. Home que tals coies eícoltes, *Egredere*, hix de ton error, desperta de aquex lethargo, y mira a la mort que ab vna de ses fleches ha rendit al mes gran Monarca del mon, en lo mes florit de sa edat. *Si ignoras te, ó pulcherrima inter mulieres*. Si estas lluny de conexerte, ó Gerona, Ciutat de les mes belles y agraciades de España, que ab tu vull parlar junta, pux te veig junta dins aquest sagrat temple, congregada ab tan amoros affecte pera celebrar les honrres de ton bon Rey. *Si ignoras te, ó pulcherrima*, si lo ser tan bella, si les commoditats y regalos de que gosás te tenen desconeguda, *Egredere pulcherrima*. Bellíssima per lo magnífich temple de que estas coronada, temple tan rich y magestos, que en ell per marauella rara en los Officis del altar los ministres porten entre peus Haunes de or puríssim, agathes, rubins, zafirs, balaces, amatistes, cornèrines, y altres pedres de valor inestimable; temple en lo qual la plata se tracta, y fa lo que en altres parts la fusta, les pedres y argamassa. *Pulcherrima*. Gerona bellíssima y rica, per lo cos de ton Prelat y Bisbe Narcis, que mil y tres cents anys ha que guardes sancer y incorrupte, en se de sa santedat testificada ab tan gran numero

Genebrard.

Genes. 4.

numero de miracles , entrels quals es per tot lo mon celebre lo de les mosques, que en temps del Rey en Pere, exint del sepulchre del Sant , feren tal estrago en lo exercit Frances, que les mosques parexién soldats , y los soldats semblauen mosques. *Pulcherrima*, per lo gran numero de Monastirs de religions varies, ahont Deu nostre Senyor es continuament alabat y seruit. *Pulcherrima*, bellissima per la sumptuositat de tos edificis, capacitat de tes places, per la recreacio de tes exides, per la benignitat de ton clima, per la fertilitat de tos contorns , per la frescura de les aygues, de tos dos rius, Ter, y Oñar, que satisfets de auerte vista, y passejat lo vn dell per dins de tes muralles , sen van contents a morir al mar de alli a poques llegues. *Pulcherrima inter mulieres*, extremadissima entre les demes Ciutats de España, *Gerona*, *Egre dere*, hix del engany en que estas, & *abi post vestigia gregum tuorum*, ves tras de aqueites normes , seguex aquexos senyals, *gregum tuorum*, dels ramats numerosos dels humans apetits, y veuras en que paren.

Lo curios caçador va seguint al rastre de la caça , mes que mes en temps de neu, y guiat ab aquells senyals, arriba a la coua ahon se recullí lo animal. *Abi post vestigia gregum tuorum*, ves seguint les normes de quants trapijaren la meu de la gloria mundana, y veuras que al fi van a parar en la coua de la sepultura, no hauent dexat sino los senyals de que passaren per esta felicitat vana, y fonedora. Digues ab Daniel en esta ocalio, *Videa vestigia virorum, mulierum, & infantium*, no veig altra cosa sino sols senyals, de aquells que atronaren lo mon ab sos tabals, dels que feren tremolar la terra ab ses trompetes, dels que subjugaren lo vniuers a son domini: Imperis, regnes, monarquies, riqueses, linatges, hórres, estats, senyories, tot esta subjecte a la volubilitat de la fortuna, a sos alts, y baxos, y vayuens, a sos desordens y desconcerts; de tots al fi non resta sino quant molt, *vestigia*, vn rastre, vna memoria, en pedres, ò en scriptures. Proposa lo Ecclesiastic aquella general sentencia, *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas*, totes les coses son tan vanes ques componen y formen de la matexa vanitat. Proua aço Salomo entre altres rahons, ò exemples, ab aquest, *Generatio praterit, generatio aduenit, terra autem in eternum stat*. Passa vn sigle, seguex sen altre, vns moren, naxen altres. Bes seguex donchs, que tot se acaba, sola aquella vltima part de la raho, *Terra autem in eternum stat*, apar que contradiu a la primera, y al intent de Salomo en aquell capitol, per que si preten prouar

prouar que tot se acaba, no veà proposir dir que la terra permanex pera sempre. Pero S. Hierony, per confirmacio ho llig del principal intent. *Generatio praterit, generatio aduenit*, vna generacio se acaba, altra arriba pera morir tambe: ò que copia numerosa de morts; pux pera tants morts, raho es quey haja vna sepultura communa, ahont se sepulten y recullen; pux esta, diu sant Hierony, es la terra, *Terra autem in aeternum stat, vs sepulchrum omnium viuentium*, la terra es vn sepulchre genetal de totes les coses: acis cobre la gracia, acis soterra la edat verda y florida, aci lo bon donayre, aci la viueta del color, aci quant hi ha delictos y agradable. *Sepulchrum omnium viuentium*, ella es sepulchre de les flors y roses, de les fulles dels arbres; aqui en confusio y desconcert estan mesclats richs y pobres, per mes que algun estay de temps los diuidesquen, tombes, riques de marbre, y porfiro, que perço digue lob tal vegada, *In congerie mortuorum*, *Job. 21.* que al fi tot ve a mesclar se en aquest gran sepulchre de la terra. Ella quan tot nos falta, quant nos depedex la naturaleza, quant lo cel nos nega ses influencies, quant lo pare y la mare no poden sufrir lo horror del fill, que era los vlls en quis mirauen, quant la muller se tapa lo nas prop del marit en quis regalaua, quant a cap y apeus los trauen y despédexen de casa, *Terra in sternum stat*, a les hores la terra los reb en ses entranyes, dissimula, y encobre nostres ascos, y putrefactio, y quant es de sa part, en tot quant pot ajuda a perpetuarnos y mantenir sobre sa faz y superficie nostres memories, los epitafis dels homens famosos que son los vltims vestigis que dexe en esta vida, que aço ma- *Lib. 2. cap.* *titulos gerens, nomenq; prorogans notitium, et memoriati extendens contrabrenitatem sui.* Axi que a mes durar, en la terra esta lo vltim esforç de nostra permanencia, y duracio; en los vestigis, en los senyals que dexam sobre ella.

O miserable extrem de la miseria humana, que estiga vinculat lo remey contra la curtedat de nostra vida, en vna cosa tan curta? lo reparo de nostra mudança en element tan mudable? Que de mudances que patex la terra, ya ajudantli los homens aplanant montanyes, reblint valls, fercant minerals, descarnant pedreres, cremant la y martyrizantla, pera tornarla fertil, ya cauant les vingudes de rius, que solen arrasar les campanyes de arbres, y aplanar pobles sancers, ya per causa del foch que encē en los minerals de çofre, que per diferents boques y volcans desce-

Alrom. 8

despedex fum, centelles, y pedres tofques, que són com vns fofpigs, com vnes balques que patex la terra, que aço apar que volgue dir lo Apoftol, *Inanis creatura ingemiscit & parturit*. Totes les criatures fufpiren y paffèn dolor com de part, y en particular la terra, en la qual tot muda de forma y iigura, de manera que no trobam en ella fino *vestigia*, vn rastre del que fonch en temps paffat. Anem a les ciutats rodejades vn temps de muralles fortiffimes, en les quals pretengueren eternizarie los fundadors, que ciutat hi ha hagut mes famosa en multitud de gēt, q̄ Niniue? en armes que Carthago? en Lleys que Lacedemonia? en lletres que Athenas? en pyramides que Memphis? Pux de tot aquest resplandor, de armes, y lletres, non han restat sino *vestigia*, en tal forma, que de tots aquells edificis tan richs y magestosos, nos descobren ya sino vnes ruynes tan ruynés, que ahon se aposentaren Reys famosos se aposenten solament rats penats, y cucales. Pux si passam auant y miram los imperis que parexen mes durables (que al fi són grans les forces dels Reys, com ho defini Zorobabel deuant del Rey Dario) dels mes florits, non han restat sino *vestigia*, vns senyals quen descubrim en les histories quen fan mencio. Quant durà la famosa monarchia dels Assyrios? mil y finch cents anys, que passaren com vn dia, fins que vingueren los Medos yls venceren. Quant durà lo imperi dels Medos? dos cents anys, fins que vingueren los Perses yls desbarataren. Quant durà lo domini dels Perses, que se ren senyors de tota la Asia, y gran part de la Europa? Abans de tres cents anys tingue si tota la puxança. Los Atheniensis floriren en lletres y armes, sols setanta y dos anys, y tantost foren destruyts per los de Lacedemonia. Los de Lacedemonia guanyaren al Peloponessu, y gran part de la Grecia, pero tantost vingueren los Thebans yls feren apear de la gloria que posseyeren. Vn temps flori Lydia, altre flori Creta, pero de vns y altres non ha restat ya sino *vestigia*, senyals, y memories. Y si en algun regne hauia de posar la fortuna clau a la sua roda, era en lo de Israel, per ser regne de Deu, ahont particularment tingue la habitacio y citada; pero en aquest cas, lo feu igual als demes. Tenien los de Hierusalem tan alta opinio de la grandeza y sumptuositat de son temple, quels parexia que no gozaria Deu de sampararlos, per mes ocasions que li donassen, y axi deyan: *Templum Domini, templum Domini, templum Domini est*. No basta que sia casa del Senyor, pera que cregam que ha de durar y perman-

Hier. 7

Xer à pesar del temps. Pujassen Hièremics al pulpit. y diulos de part de Deu, mirau queus enganya vostre pensament. Pensau que encara que fora major la riquesa de ma casa, la hauia yo de sufrir, tenimta vofaltres conuertida en coua de lladres? *Ite ad locum meum in Sylo vbi habitauit nomen meum à principio, & videte que fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.* Mirau qual esta Sylo, ahont tingui ma habitacio antiga, y escarmentau en son miserable fi. Era Sylo, vna ciutat del tribu de Benjamin, ahont estigue la arca del Senyor, casi tres cents anys, de manera que tot lo que es deuall del Sol, fins à la mateixa casa del Senyor, si los ministres se desconexen, se acaba, fins à no restarne sino, *vestigio*, rastres del que fonch vn temps.

Pux si tot lo que es mon se acaba, ys pert, si les muralles de dos canes en cayre, si les pedres dures no duren, que molt quel home fragil, compost de materia tan corruptible, se resolgue en cendra? Esforçemho mes, que dich pedres? que dich muralles? que dich ciutats? que dich regnes? que dich imperis? que dich mon? si al mateix Deu per hauerie fet home, lo medim ab temps llimitat y curt, si li contam y summam los dies dins la vngla; nat de vn dia, circuncidat als 8. presentat als 40. dies, perdut als 12. anys, batejat als 30. mort als 33. Si de tot quant obrà Deu, en quant home, en lo mon, non hã restat sino vestigis, no es frènci gran dels homens, ques somien immortals. Que pensen que son los sacraments instituyts en la Iglesia santa, sino vns senyals del amor quens tingue lo Fill de Deu? Que pensen que son les dignitats Ecclesiasticas, y lo Sacerdoci sant? *v. sig. 14.* vns senyals de nostra redempcio. Que pensen que son les sacerdotals vestidures, los pontificals ornaments, y les matexes ares, y altars? *vestigia.* vn rastre, vn senyal de les cordes, dels açots, de la purpura, de la Creu, de la mortalla y sepulchre de Christo Senyor nostre.

Pux si al primogenit y hereu de la gloria, si al cap dels predestinats se li concedex vna vida tan curta. Si al que te vida mes propiament que algun altre viuent, que no se li determina ni dependex de altra causa, perque son ser es son enter dre, y per consequent son viure. Si aquell en qui totes les coses son vida, perque en sa virtut se conferuan totes, fet home se li acaba ab breuedat la vida, si della dexa solement, *v. sig. 14.* Que molt si en esta funeral pompa, si en aquest funebre aparato, que molt si en aqueixos blasons, memories de les procies, nos dexa

lo Rey de la terra, vns senyals de sa gloria passada. Pero que dich gloria passada? pux en exos matexos senyals se descobre, que no se li es acabada sa gloria, sino conuertida la que era vana y transitoria, en immortal y soberana; camuada la corona temporal en eterna. Que major senyal pera creare que nostrom bon Rey regna ya en la gloria, que aquella religio y pietat, aquella santedat tan admirable, que no dich en Rey tan gran, pero en vn home particular podia causar marauella. Lo creures de Phelip Tercer com se creu, que en sa vida peccà mortalment; y ab no hauerhi en lo mon secret per als descuyts de vn Rey, no hauerse oyt ni vist dell jamay paraula ni obra descomposta, en vn home ordinari fora cosa rara. Apenes li paregue a Iuuenal quey haunia en lo mon set homens bons.

Iuuen. sat.
13.

*Rari quippe boni numero vix sunt totidem quos
Thebarum portæ, vel digis ostia Nili.*

Thebes la de Beocia, patria de Hercules, tenta set portes, sy altres tantes boques lo riu Nilo; pux apenes, diu Iuuenal, son altres tant los homens bons. Y en altra part.

*Egregium sanctumq; virum cum cerno bimembre
Hoc monstrum puto & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis & facta comparo mula;*

Trobat vn home bo, cas raro, monstruosa cosa, tant com qui descubris ab la rella pexos en lo solch, y com veure vna mula prenyada. Y si vn ordinari home bo, es cosa rara, que sera vn Rey tan bo; tanta grandeza, tanta potencia, agermanada y auçn guda ab tanta santedat. Digamli prodigi. *Prodigiū factus sum mul-
tis*, digue lo Rey y Propheta sant. Com en compte de vn prodigi me te lo mon. Y ab raho percert, perque vn Rey ab sceptre en la ma, y corona en lo cap, y tan humil, y tant sant, prodigi. Vn Rey q podent venjar se de sos enemichs, no sols no ho fa, pero abans los honrra y fa merces, prodigi. Vn Rey que banyaua ab llagrymes lo llit, portaua cilici, feya penitencia, se lleuaua à cantar Psalms à la mija nit, be pot dir, *Prodigiū factus sum mul-
tis*. A bon Rey y senyor nostre Phelip, à bon Rey, beus podem comptar tambe per maranellos prodigi de nostra edat. Pensaments que podien estendres per tan ampla monarquia, y tan retirats y ençesos en amor de Deu, prodigi. Llengua de la qual estauen pendents les orelles de tants Princesps, esperant ordens y manaments, tan concertada y medida, prodigi. Vlls q sobre tot quant mirauen tenien domini, y tan modests y composts,
prodi-

Psal. 70.

prodigi. Mans y peus tan poderosos, y tan diligents peral be, y tan apartats del mal, prodigi. Be pogueren dir ab Dauid, *Prodigium factus sum multis*. Si encara ab cites rares prendes vèssim a vn Religios atacat y lligat al fo de vna campana, que yal crida al chor, ya al capitol, ya al refector, que de ordinari, ò està cantant Píalms en la Iglesia, ò mirant los expositors dells en la celda; à miya nit quant los altres reposen, escudrinya Sants, regira als llibres; de dia llig, arguex, predica; que ab vna tachada racio passà la vida, sens saber que cosa es regalo; ques acolta cadaldia al altar, que viu en vna casa ahont fins los matexos edificis lo edifiquen, les parets li prediquen santedat, que molt que la tinga? Pero que vn home criat entre coto, rodejat de aduldors, y que apenes en vn any, ou vna veritat desnua, perque ningu vol dirli cosa que li haja de pesar lo oyrla, vn home que pera vestirlo y engalanarlo, se junta vn gran numero de officials, lo vn obre la gorguera, altre porta la ropilla, altre lo espill, altre lo raspall, altre la pinta, y quant acaben de compondre es mig dia; y que nol turbe tant regalo, que nol descomponga veures casí idolatrat, prodigi. *Non magnum est esse humilem in abiectioe, magna prorsus & rara virtus est humilitas honorata*, diu lo mellifluo Bernat. Vn home pobre y desfichat que sia humil, bes compateix; pero humilitat rica y cortejada, rara cosa, y tan rara, q̄ no pot ser sens particular manutenēcia de Deu, y en vn home sobre qui lo cel enuia vna abūdāt pluja de sa gracia.

De Salomo diu la S. Scriptura, que *Dedit illi sapientiam sicut arenam qua est in litore maris*, donali Deu saber, com la arena del mar; que vol dir, que sabe tantes veritats, com son los grans de arena de les platges del mar? no diu axo, sino que com la arena enfrena al mar, per mes ques desboque, est es lo offici del saber; reprimir les furies de les passions del home, per mes que sia alt lo mar de la autoritat y poder. O Phelip faui, ò Salomo Catholich, bes pot dir de vostre eleuat saber que fonch, *Sicut arena qua est in litore maris*, pux no passaua los llimits de vofron sossego, la tempestat ordinaria de tants negocis. *Quid est enim potestas culminis nisi tempestas mentis*, diu san Gregori. Que altra cosa es la summa potestat, sino vna tempestat terrible del enteniment? Pux esta tempestat furiosa, no bastaua a pertubar lo sossego de aquella anima pura.

Retirás alguna vegada sant Augusti ab sa mare santa Monica, a gozar de vna suauissima contemplacio, y prenent motiu,

ya de la immensa fabrica dels cels, ya de la profunditat y exte-
 nsió dels mars, ya del abultat cos de la terra, assentat sobre tã ad-
 mirables fonaments, ya del edifici de vna petita flor, ya de la
 organizacio casi indiuisible de vn curt moiquit, rastrejant per
 lo concert de totes estes criatures, los abysses de aquella sabi-
 duria eterna, venia a punt que les matexes criatures que li ha-
 uien donat peu, pera tan alta contẽplacio, lo inquietauẽ apres,
 y axis queixa en lo 9. libre de ses confessions diẽ: *Si taceant iam*

*D. Aug. 9.
 confes.*

quoniam crexerunt auream in eum qui fecit eas, & loquatur ipse solus. Tã
 prim com aço filaren los Sants; que no sols los cuydados del si-
 gle los destorbauen lo goig de la oracio, pero fins les criatures
 mudes quels ajudaren a començarla, los parexiẽ apres impor-
 tunes. *Adiuo vos filij Hierusalem, per capreat ceruosq; camporum, ne*

Cant.

susciteis, neq; euigilare faciat is dilectam donec ipsa velit. Restã la Es-
 posã dormida en los braços de Deu, y al punt se girã ell a ses
 companyones, apercebinbles y obligantles a que no li rompẽ
 la son, fins que ella de sa voluntat le desperte. Pux de animes
 deuotes amigues de la Esposã, se pot temer que li han de per-
 turbar la son? si, tan delicada com axo es la hora de la oracio.
 Per soslegat que estiga lo mar, es impc sible ques veja com en
 espill algu en ell desde la playa.

*Virgil. egl.
 2.*

Nuper me in litore vidi

Cum placidum ventis staret mare.

Y no acaban de trobarli bona exida los interpretes, la raho es,
 perq̃ per mes quiet que estiga lo mar, sempre van y venen les
 aygues, y aquex mouiment, encara que no sia sino lo de equili-
 brio, q̃ es lo mes soslegat, basta pera q̃ la aygua no torne la figu-
 ra. De manera q̃ si lo cor mes compost per vna llaugera fluctua-
 tio pert alguna cosa de la correspondencia de Deu. Que direm
 de la composicio, q̃ del soslego de aquell pit Real, en lo qual la
 maquina de tant gouern no era bastant a perturbar a les mol-
 tes hores de oracio q̃ tenia cadaldia, lo bullici; la immensitat
 de tants negocis, no li vedauen que no rezas cadaldia lo ofici
 major? En qualseuol lloch ques pose la agulla tocada de la cara
 mida, sempre mira al nort, portes, trasportes, passies devn a altre
 aposento que sempre gira a aquella part q̃ te per centre de sa
 natural inclinacio. Assitia Phelip a vna festa, veyã vn correr de
 toros, hõrraua ab sa presència vnẽs justes, no negaua sa gracia a
 tot lo q̃ demanaua sa dignitat, y lo fauor dels vassalls: en tra u a

en los confells, manejau los negocis, pero los vlls del anima al
 noy de la gloria, allí tenia posada la mira, aquell be era lo q̄ es-
 timau. Apres q̄ Abraham li gue tan a temps lo corregut a Ba-
 ra Rey de Sodoma, dexant vençuts y morts a Amrafel, Co loz-
 loomor, Thadal, y Arioch, Reys de Sennar de Ponto, dels Elami
 tes, y dels Gentils, conten les diuines lletres que volentse mo-
 strar agrayt lo Rey de Sodoma, digue a Abraham, *O i mihi animas*
espera tolle tibi dexam los esclaus, y pren tot lo demes, en paga de
 ton treball. La resposta que li dona Abraham, no fone ab parau
 les, sino ab esta actio: alq̄ lo dit al cel, que fonch dir: no per mes
 q̄ yo haja auenturat ma vida, penfes que tinch tan baxos pensa-
 ments, q̄ espere lo premi en coses temporals, allà, allà dalt espere
 la corona: tal nostre Rey, en lo cel tenia posada la mira, ellà
 esperaua la verdadera corona. Y per aquella de la temporal feya
 manco estimacio que lo Rey Antigono, y lo Emperador Pertinax
 los quals folien dir mirantfela, *O corona, p̄uura quid. na, sed tu*
falsis, qui te recte agnosceret, & curas videret qua in te latent, et: mi si te in *Ofs. 119.*
via publica inuenires no acciperet immo fugeret. O corona, quis adonas
 de la falsedat q̄ encobre aqueixa fineza de or y pedres, q̄res con-
 gues aquexes puntes lo que punchen, qui sabes les anies q̄ cau-
 sen, not culliria del carrer. Tal deestimacio com aqueta feu sem-
 pre noston Rey fant, de la gloria del mon, y en la eterna y sobe-
 rana, tenia ferm y clauat lo pensament: y aueniau percort, pux
 fentho axi, de allà li baxauen negociats los bõs succellios, de allà
 dalt li plohien les diches. *Oculi mei semper ad Dominum, & ipse eu-*
let de laqueo pedes meos, digue Dauid; yo, vna per vna, no apartare *Psal. 24.*
 los vlls del Senyor, y ell pendra a son carrech deslliurarme dels
 llaços quem pot armar lo mon. Que llaços no li hã armat a Phe-
 lip los enemichs, pero tot ho ha vçut ab la deuocio y fantedat
 insigne, y pogue dir ab Dauid, *Oculi mei semper ad Dominum, & ip-*
se euellet de laqueo pedes meos. Que llaç tan terrible fonch lo que li
 armauen, yns armauen en España los enemichs tan tremendos,
 quant encubertles reliquies, millor dire bassures que restarẽ en
 nostres regnes de la peruerfa y vil nacio Sarrayna? Qui dels qui
 presents son aci no sab les traçes, les armes amagades, los delig-
 nes de aquella terrible conspiracio, ya en Arago, ya en Valencia,
 hi hauija quis imaginaua en son cap la corona de tan florits reg-
 nes, ya de les campanes pensauen fondre bales, y peces de artille-
 ria, y dels calzers sagrats, batre moneda. O llaç cruel, parat sens
 dubte per les matexes mans de Lucifer. Pero los vlls de nostre

Alciat.

Rey sant, sempre *ad Dominam*, fa consideracio attenta sempre a les coses del cel, mereſque veure descubert y rōput aquest lac, expellint a prop de tres cents mil enemichs, ab tãta facilitat, ab tan poch cost com tots plens de admiracio ho hauem vist. Que difficultats no tingue est negoci tan arduo? que rahons no repreſentaren molts Barons? que memorialis no donaren? pero lo Rey sant, que ho tenia consultat ab Deu N. S. per ninguna cosa dexa de executar resolucio tan santa. Pintà a vn gos lladrant a la lluna Alciato en vn emblema, y a la lluna q̄ no obstant axo fa son cami. *Et peragit cursum surda Diana non*, aenyor que lladren estos cans, que ya maquina la venjança, tornaran ajudats de la potēcia del enemich, al qual crexerem les forces, *peragit cursum surda Diana suum*. Restarem defraudats del fruit de treball desta gent infatigable, restaran sens ells hermes, y deshabitades moltes terres, *peragit cursum surda Diana suum*. Atropella inconuenients aquest celestial Planeta; y passa auant aquesta hazaña rara, q̄ ella sola, a no acompanyarſe de tantes altres. baltaua a fer insigne, y felice lo temps de son gouern y regno, a quantes objections hi hauia. Posa per obra lo valeros Rey, lo q̄ no gozaren intentar son pare, ni auí; executa son intent com lo quil tenie decretat del cel en la oracio. Per medi de aquesta, nostron Rey insigne, no solament ha conseruat los regnes y senyories que li dexa son pare, pero als augmentat, descubrint-en Indies tantes terres incognites, conquistant les isles Moluques, que hauia llarchs anys que estauen rebelles; conquistant de nou la famosa illa de Zeylan, tēguda de alguns per lo paradís terrestre, la gran illa Matteo, la celebre Mindenao, restant Senyor absolut desde les Moluques, y Philipines, fins a la China. En Africa be se sab q̄ ha conquistat, y sens lanch, la coua y retiro del costarís Inglesos, Olandesos, y altres, la insigne fortaleza de Larache, cosa tan desijada de son grā pare; alli tãbe guanya la Mamora, celebre per la gran resistencia que dos vegades ha fet als Moros, q̄ com a tan important han volgut recuperarla. En Flandes feu aquella famosa conquista de Ostenda, que era vn altre Alger dels Payſos baxos: alli tãbe pren gue a Leyden, fortaleza insigne. Que dire de las que ha adquirit y edificat en Italia? Mirē en los confins de Mila en terra dels Grifons, la famosa fortaleza defuentes, q̄ es la espina q̄ atraueſa los vlls als Grifons, Suycos, y Esquizaros, als quals casi tanca la porta pera entrar en Italia. Estes proeses, estes hazañes insignes obrà lo grā Rey ab les armes de la oracio: elles lo hā fet inuencible, de

man-

manera, que sempre per mar y per terra ha alcançat gloriosa victòria de sos enemics. Pero que molt, si en tant que lo Consell de guerra en estes ocasions nomenaua conductes, creaua nous mestres de camp, coronels, sargentos mayors, y oficials, y donaua al Capita General lo orde, y despaig de la jornada: Lo pio Rey se armaua de altra manera, retirauas a son oratori, posauas lo arnes grauat de la oracio, alçaua à Deu les mans, desplegaua los llabis, enuiaua sospirs al cel, y ab feruoros affecte, asseguraua lo bon succes de la victòria. En esta armeria diuina, se feya lo bon Rey inuencible, y formidable.

Miquel arma i suat preces, digue tractant de la oracio sant Ioan Chrysofomo, grans armes son les de la oracio: totes les armes del mon son chiques, les espases per mes que passen de la mida son curtes, molt prop ha de ~~estar~~ lo enemich pera ferli dany: pero les armes de la oracio, grans armes, à tot alcança, enemics visibles y inuisibles. Ab estes armes diuines alcançà Philip Tercer, tan gloriosos triumphos, y en tant que sos capitans peleauen en la campanya, ell en son oratori jugaua destes armes poderoses com vn altre Moyès, que mentres peleaua Iosue alla bax ab los Amalechites, esforçaua son partit, y li ajudaua orant en la punta de la montanya. Esta deuocio, esta pureza de la anima santa de nostren Rey, es la que ha conseruat als regnes, esta ha donat animo y esforç als soldats, per aquesta ha alcançat lo exercit Espanyol tants triumphos y palmes. Cosa rara, que essent Iosue vn home que feu parar al Sol en lo cel, vn tan heroych Capita com aquell, esta pendent de la oracio de Moyès de tal manera, que noten les diuines lletres, que al alçar Moyès les mans, vencia Iosue, *Sin autem psululum remisisset superabat Amalech*, en afluxar vn poch lo feruor de Moyès, ca baxar les mans, vencia Amalech, y anaua de vençuda, lo que podia trastornar los orbes, mancauen los braços als quals los cels estigueren obediens, cansauen se les mans que pogueren donar y lleuar llum al mon.

Exod. 17.

No vencera jamy lo Christia, diu S. Iustino Martyr, sino en virtut de la sanch del Senyor, que estengue en la Creu ses màs, y perque no se li cansassen com a Moyès, se les dexà clauar ab claus aguts. En esta virtut continua, a esta reclamaua Phelip, dauant de aquest Senyor se agenollaua en totes ses empreses. Axi que la deuocio es estada la columna sobre que se ha sustentat tan ampla monarquia, y à aquesta ha dexat per herencia à

Iusti. Mart.
lib. contra
Triph.

son fill y successor Phelip Quart^o, à qui lo cel' nos guarde y prospere. Esta es la que ha de propagar y mantenir florida, à la nobilissima casa de Austria, axi com la deuocio es estada causa de son augment.

Vulgar y sabuda cosa es en les histories, que anant à caça vn dia Rodulfo Comte de Aspurg, y encontrantse ab vn Sacerdot sol ab vn minyo, demanali ahont anaua en tal temps, perque plouia, à portar lo santissim Sacrament a vn malalt, respongue lo bon Preuere. Apeàs ab ardentissim affecte de deuocio lo Comte, y agenollat dauant del Sacrament santissim, comença à dir: es possible Deu meu, y Senyor meu, que vaja lo Princep de la gloria tan desacompanyat y sol? Pero que dich sol? si ab los vlls de la Fè, veig à vn innumerable exercit de Angels, y Serafins, que per aquest desert com a son Rey vos acompanyan: donaume Senyor llicencia queus serueisca y corteje ab ells. Venturosa jornada, dichosa hora, afortunada caça, en la qual veig al ocell celeste pres y lligat per lo amor, dauall los filats y rets de aquexos accidents. Alçàs ab aço lo deuotissim caualler, lleuàs la capa, y cobre de ses mans ab ella al Sacerdot, perque nos mulle tant, y porte ab mes decencia al Sacrament santissim. Marauellat lo Sacerdot de cortesia y pietat tan rara, suplica a la Magestat diuina, quel remuneras ab abundancia de sos bens, dient com Isàac a Iacob, *Det tibi Deus de vore caeli, & de pinguedine terra abundantiam*, cosa marauelloza, dins poch temps Rodulfo fonch Emperador, y sos successors Archiduchs de Austria, Princeps dels Paysos baixos, Reys de España ab la Monarchia del nou mō, senyors de infinits estats y terres. De aquí li ve com per dret hereditari à la gran casa de Austria, lo senyalarisc en esta deuocio. De Phelip Segon diu la historia Françaça de Pierre Mathiu, que acompayant en la Ciutat de Córdoua la professò del santissim Sacrament, y fent vn calor excessiu, y aduertint a sa Magestat alguns, que era be ques cubris lo cap, respongue ab vna sentencia que la celebren molt en Françaça: *Que lo Sol de aquell dia no podia cañar*, y en nostres dies fentse vna professò en la Ciutat de Augusta de Alemanyia, y aualotant se los Heretges contra del Sacerdot que portaua la custodia del santissim Sacrament, lo Archiduch Arnesto, germa dels Emperadors Rodulfo y Matthias, oncle de nostre bon Rey per vna part, y costi germa per altra (oncle per ser fill Phelip Tercer de la germana, y costi, per ser fills los dos de dos germans,

mans, Phelip Segon, y la Emperatriu Maria) dich que lo deuotissim Arneſto, vehent tal descompostura dels Heretges posà ma al estoçh, y defensa al Sacrament, y al Sacerdot. De aquí se li deriuaua a Phelip Tercer la deuocio gran que al santissim Sacrament tenia, lo procurar y obtenir indulgencies pera quil albas.

A vñ capella de Phelip Segon, he oyt referir, que essent molt mirnyo nosttron Rey sant, oynt ab sont pare vñ Missa en la Real capella, parexentli al Princep que la alba del Sacerdot estaua desigual, ana de ses mans à doblarla, y compondrela, y que tot gozos torna a son pare dientli: *Hicelo vien Señor & Si hijo, respongue aquell gran oracle de sauicfa Phelip Segon, sino que auiays de irrodillaros.* O paraules notables del pare, ò fet insigne del fill: no veuhen com esta annexa a la casa de, de Austria esta deuocio. Yol viu en Valencia seguir tan humil, ab vna hacha en les mans, la profecio del santissim Sacrament, quant lo posaren ab solemnitat en la Yglesia del Collegi del Patriarca; y en Barcelona acompanyar de la mateixa manera la ques fa lo dia de Corpus, que dexà edificades y mogudes a deuocio aquestes dos famoses Ciutats, vehent rã humil seruir de patge de hacha aquell aquí los majors titols serueux de patges.

Lo glorios Parc sant Hierony, nota vna cosa, en lo prolech que feu al Ecclesiastic, digna de son ingeni. Tres llibres compogne Salomo, Prouerbis, Ecclesiastes, y Cantichs, y haüent posat en los dos primers lo titol de Rey, *Prouerbia Salomonis, sicut David, Regis Hierusalem,* y en lo Ecclesiastes altre tant; en los Cantichs callà lo titol de Rey, y no diu mes que, *Cantica Canticorum Salomonis.* Pux que es la causa de tan gran nouetat dita se està; en los dos primers llibres parlaua ab sos vassalls, y ab la demes gent estranya, ab la qual, com aduertex sant Basili, era menester acreditar al Autor ab titol Real, y ab qui volia Salomo conferuar lo punt de sagranda, y axis califica ab los titols tant quant pot. Pero en lo tercer, parlaua ab sa esposa, de qui tan adicionat se pinta, com tot lo llibre ho declara, pux ahont li gona amor la ploma, no acerta a nomenarse Rey. *At ubi ad amplexus sponsæ venisset, nescit se esse Regem.* Ya esta, oblidat de si Magestat y grandora. Qui hauja vist a Phelip acompanyat de Grandès, rodejat de guardes, guarnit de archers, ple de Magestat, yl veu tan compost, tan humil y mesurat, seguir la profecio, be podia dir de ell en aquella occasio, *Nescit se esse Regem.*

Antoni Puiguers Archipreste de Ager.

D. Hier. in prol. prou.

Nos tenia per Rey lo major dels Reys de la terra, en presencia del Rey celestial, sino que publicament vol mostrarle, no sols criat, pero esclau de aquell Senyor quel compra ab sa sanch. A est matex pas caminaua la veneracio en que tingue sempre als Sacerdots, la estima que feu del summo Pontifice, les coses del qual, y de la Iglesia, defensa sempre com à propries. Veuse Paulo Quint, offes de la Senyoria de Venecia, refolgues de domar aquella rebellia ab justa guerra, demana al Rey de España que li ajude a esta empresa; feuho lo Catholicissim Phelip ab tanta promptitut, que dins de molt poch temps, tingue als confins de Venecia trenta mil homens de pelea, de que espantats los Venecians, se subjectaren al Pontifice sens arribar a rompre.

Pux que dire del valor ab que ha perseguit sempre als Heretges; y procurat que nos apagas del tot la llum de la Fè en Flandes. Y si li apar a algu, ques acompanyaua aquest zel, ab ab lo interes de son patrimoni que conseruaua, quem dira dels molts milions que ha gastat lo any passat en Alemaña, en socorro del Emperador contrals Heretges, quel tenien opprimit y casi en punt de perdres del tot? Tant com aquest era lo zel que tenia de la Fè santa, en raho del qual executaua sempre qualsseuols consells que li donauen, tocants à reforma de costums, y à que Deu no fós offes, y en aço posaua sa major felicitat. Estranyaua de modo les ofenses de la Magestat Diuina, que solia dir moltes vegades: com es possible que yn Christia fer goze amar a dormit ab vn peccat mortal. O zel admirable propri de vn verdader Rey.

*Cassan. li. 1.
Cathal. glo
rie mundi.*

Per molts titols diu Cassaneo, que pot ser alabat vn Rey per just, clement, affable, fani, cast, fort, magnanim y liberal. Y qui no veu junts en grau eminent, en Phelip Tercer, tots aquestos titols? Qui no veu la justicia y clemencia juntes en la occasio que li perde Saboya lo respecte fentli guerra, admirantse lo mon de tal atreuiment? Fonch tal la mansuetut y justicia junta de aquell pit Real, que podent acabar y destruyr al enemich, dona orde a sos Generals que nol apretassen, sino lo que bastas pera ferli conixer sa temeritat y flaqueza; y fonch axi; que podent algunes vegades aniquilarlo, se contentaren ab mostrarli queu hauien pogut fet. Pux en castedat, forà del vincle pur y sant del matrimoni ab la generosa Margarita, gloria de Alemaña, y honor de España, llum de aquestos Regnes,

nes, apagada ans de hora per nostra gran desgracia, be pot acompanyarfe ab Vuenceflao de Boemia, ab Cafimiro de Polonia, ab Eduardo de Inglaterra, ab Luys de França, y ab Alfonso de Castella.

Acabes ya lo curs de mon discurs, desaygues esta platica en lo mar immens de la lliberalitat de aquest Rey magnanim. La virtut que mes desija en vn Rey Marco Tullio, es la lliberalitat, *Fortes, iustum, seuerum, grauem, magnanimum largum, beneficium liberalem, he sunt Regia laudes*, miren lo que repara en la lliberalitat, *Largum beneficium liberalem*. Increyble casi es estada la lliberalitat de Phelip Tercer, tant que entrels mes pratichs se te per cosa aueriguada, que ha donat mes ell sol, los anys que regnà, que tots los Reys de España predecessors seus junts. Provas ab que son estats immentos los thresors que de totes parts ha tingut, poques les guerres quel han obligat a gastarlos, edificis ninguns, en coses de son gust no gasta apenes cosa, y ab tot axo es estat ell lo mes pobre Rey que España ha tingut, resta donchs que sia lo mes lliberal. Perque yo tinch per cert, que es est negoci posat en balances, que si la vna puja la altra baxa. Rey molt rich auançat, fa recamiara plena de thresor, y regne pobre, ras fins als ossos, y consumait: bes com patex taximatex Rey pobre empenyat y demanant, charitatiu subfidi, y regne manant en or y plata, vassalls fundant cases, principiāt majorazgos, bes inferex. *Qua prapicue tua gloria est sepe vincitur* *fiscus cuius mala causa nunquam est nisi sub bono Principe*, digue Plinius, en lo Panegyric de Trayano, lo major senyal de la bondat de vn Princep, es restar inferior a sos vassalls en caufes de intereflos, lo que no es sino *sub bono Principe*. O bon Princep, y quantes vegades com lo altre Princep de la gloria, ab ser vos tan rich, y serho ell mes ab infinits auantatges, vos sou vist a punt de dir com ell, *Vnde emisso panes?* faltant racio en vostre Real palacio, quant los sobraua per los vills als mossos dels lacayos de vostres priuats. Aço no pogue ser sino *sub bono Principe*. O bon Princep, o Princep lliberal y magnanim.

Solia vn dels priuats de aquest Alexandre Catholich, portarli la noua de que la flota era arribada a saluament, fentse ab cuydado portador desta noua, per lo molt que li importaua lo portarla; pux sols de dir, Senyor la flota es arribada, com a consequencia forçosa, tenia segurs de estrenes cent mil ducats; es se vista semblant llarguela en Princep algu, per tan poch

*Cic. or. pro
deioti. et
proleg. m. d.*

Plinius.

Ioan. 6.

Franc. Ro-
bortello.

poch feruey tan gran premi, propria condicio de Deu, que per vn jarro de aygua donat a vn asselegat, dona vn mar de gloria, per vna roba vella donada a vn pobre, dona la capa del cel. O santissim Pare Gregori, ab quan altretanta raho podeu dir que ha perdut la Yglelia vn bon Rey com Nicolao Quart en la mort de Carlos Quint, digue, *Habbiamo perduto vn ottimo Imperadore*. O que perdua tan gran que es estada aquesta, que colp de la mort tan cruel, si per merce del cel nos reparas ab la successio generosa que dexa.

Volguera que lo temps y occasio me donara lloch pera dir de les llustroses mostres que en lo nou Rey se descobren, de les esperances que tals principis donen, que seria lo mes efficaç argument pera nostra consolacio. Sens dubte algu cobra rem en Phelip Quart, no sols lo que auem perdut en son pare, pero renouat encara lo valor y saber de son insigne auí, y lo animo inuencible de son gran besauí Carlos Quint. Mostres certes tenim de aço, en lo valor que descobre en tan tendra edat.

Ind. 8.

Sol ser ordinariament la edat pueril couarda. Entrega Iedon a son primogenit Ieter als dos Rey Zebec, y Salmana, lligats pera quels matas, y perdes lo temor a la sanch de la guerra, y no tingue animo lo minyo pera desembaynar la espasa. *Qui non eduxit gladium, timebat enim quia ab hoc puer erat*, per fer minyo, diu lo texto sagrat, temè y no desembaynà la espasa. Prou diferent Phelip Quart, no obstant la edat pueril, vehem que desembayna la espasa, y ab notables mostres de valor castiga delictes, y guala desmesies, desfa agrauis, humilia superbos, y amenassa als enemichs de la Fè, y del be publich, encarnantse per los vestigis y normes, que li ha dexat estampades en lo cami de sa vida pura y santa, son gran pare. Y posant ya per obra lo que tan encarregat li dexa en la hora de sa mort. La qual pera que vejen quant cõforme y apareguda fonch ab la vida. Es be que diga yo en aquest lloch, com lo gran Rey vehentse ya prop de aquell pas estret, apres de auer donat de sa temerosa conciencia les mostres tan propres de vn just, que per vna minima falta, li par que te tota la justicia del cel descobre, esperant ab lo recel degut aquell punt terrible, de cõparexer en lo tribunal tremendo de la Magestat Diuina, criada al Princep, y per vltima y vnica prenda de son amor, li mostrà vna figura de Christo crucificat, adorantlo y dientli. Aduertiu

uertiu fill meu amat , que ab àquest Christo en les mans , mori lo Emperador vostre besau , y ab ell viu yo a vostre au , de la manera que vos me veheu a mi , estimau esta prenda Diuina , mes que lo sceptre y corona queus dex , mes que la gran Monarquia a que succehiu . Y ab raho percert lo Rey pio encari à son hereu aquesta prenda : perque no te que veure la Real corona per mes de or y esmalt que sia , per mes guarnida de diamants , ab la de espines ab que en la Creu esta lo Rey de la gloria ; nos yguala lo Real sceptre , ab lo sceptre de la Creu , que axil nomena sant Bernat , responnent als que persuadien a Christo Senyor nostre que baxas de ella ; *Imo vero quia Rex Israel est sceptrum regni non deserat , virgam imperij non deponat* , no es tan magestos lo Real throno com aquest altre , ahont lo Fill de Deu perdonà culpes , remete castichs , justificà peccadors , y de vn lladre , feu vn ciutada del cel . Abraçat a est arbre de vida , acabà lo glorios Rey la sua , lo vltim dia de Març , que no volgue ya altre Abril , sino lo del etern paradís ; dexantnos certes mostres de quel goza , ab los vestigis de ses virtuts admirables : que al fi , de totes les coses desta vida non resten sino vestigis : de tal modo que podem cada vn de nosaltres dir ab Daniel , *Video vestigia virorum , mulierum , & infantium . Virorum* , de aquells Fernandos , de aquells Federicos , de aquells Maximilianos , de aquells Carlos , de aquells Phelips , ornamentals insignes de la casa de Austria , non resta en lo mon sino *vestigia . Mulierum* , de les Margarites , de les Isabels , de les Ioanes , de les Maries , Emperatrius y Reynes , *vestigia , & infantium* . y de tants Infants desta casa , que ab mi llorada fort , foren preuinguts ab lo celestial Regne , de la possessio del temporal , *vestigia* , les normes soles , los senyals sols , resten , de les plantes que apenes en lo mon estamparen .

Esta es la cõsideracio mes vtil que podem fer en estes Reals honres , que nos tindra per poch honrat lo defunt Rey nostre , si de sa mort y son acabamēt arguym nostra miseria . Quāt nasqueren Esau , y Iacob , prengue Iacob , à Esau per lo peu : reues solera pendre los homens les coses desta vida , lo cap miren , les mans miré , y no los peus , que son symbolo de la mort . Los qui veré a Phelip Tercer en Barcelona , sobre vn magestos solí de brocats y sedes , desfentse la Ciutat de festes , jurant lo per son cap y Senyor . Miren vuy en aquest altre solí de trista vayeta y funerals antorches canuiada la fort : miren los peus de aquell cap , y miren les normes y vestigis destos peus : y defenganyenle ,

D. Bernat.

ganyense, que totes les coses desta vida venen a rendirse al colp de la espasa, al tir del arch de la mort, en fa coua para lo rastre q̄ dexen los homens sobre la neu de la felicitat mundana, fins la terra continent y dura, patex mudança y alteracio, ni restā sobre ella altra cosa que vn rastre y senyal, dels imperis y monarquies del mon: en tal forma, que per aço passā lo Rey del cel, suposāt que volgue corporalment habitar en la terra. Quant més lo Rey temporal nostre, lo qual apres de hauerse mostrat prodigios en la vida, apres de obres tan heroyques, apres de tantes victories y triumphos, apres de hauer repartit liberalment thresors immensos, no dexa altra cosa de sí, sino vns vestigis de aquex matexes obres.

A estos vestigis nos crida vuy lo Salomo celestial, q̄ hiscam à mirars: vaya donchs *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres*, Geronagraciadissima entre totes les Ciutats de España, si per desgracia dins aquest temple hi ha alguna anima dormida, en mig del mar de tanta tempestat, sepultada en la profunditat de son vici, enfangada en son descuyt y oblit. Prench per testimoni, al cel, y a la terra, que en nom de Christo, y de son propri Pastor, per mandament del qual he pujat en aquest lloch, li dich a veu en crit, *Egredere*, anima que estas en la esclauonia del peccat, *Egredere*, anima que estas en lo brut y asqueros carner de tos vicis, oblidada del fi pera que Deu te crià, *Egredere, & abi post vestigia*, mira y contempla en aquex tumulto, los vestigis que resten de la gloria humana, y responme ab lo sant Iob dient, *Vocabis me, & ego respondebo tibi*. Pux queus dignau de cridar-me Deu meu, y Seynor meu, vull respondre a vostres inspiracions santes, en tanta mudança de estats, nou Pontifice, nou Rey, nou Bisbe y pastor, noua vida vull fer, tractare de seruiruos, y cumplir en tot, vostra voluntat Diuina.

Iob.

F I N I S.